

védelmi előírások betartására és a fizikai dolgozók, elsősorban a fiatalok lakáshelyzetének javítására. Ugyancsak a termelés és technikai fejlesztéshez kapcsolódó, nem kevésbé fontos feladatot jelent a fűrész és lemezipari szakmunkásképzés beindítása, az erdészeti szakmunkásképzésben pedig a szakmastruktúra átalakításához szükséges létszámbővítés, az intézményi hálózat fejlesztése és az intézmények felszereltségének korszerűsítése.

Ágazataink további fejlődését biztosító főbb célkitűzések átfogó ismertetése képet adhat arról, hogy milyen fontos és sokoldalú feladatok várnak az erdőgazdálkodás és elsődleges faipar valamennyi dolgozójára. Megvalósításuk mindenkitől fokozott helytállást kíván és egységes akaraton nyugvó, széles körű szakmai összefogást igényel. Keresztesi Béla akadémikus elvtárs is szolt erről a megnyitójában. A nehézségek — amelyekre utalt — úgy vélem nem az irányítás vagy az erdészeti és elsődleges faipari dolgozók szervezettségének vagy fevelmének megbomlására vezethető vissza, hanem növekedtek a feladatok, korszerűbben kell dolgozni és gazdálkodni minden téren. Ebben kell véleményem szerint gyors és egységes álláspontot kialakítani és érvényesíteni a gyakorlatban. Ebben a munkában az eddiginél nagyobb feladat hárul az erdészeti és faipari kutató és felsőoktatási intézményekre, számítunk előre mutató és eredményekben megmutatkozó közreműködésükre, mind a gyakorlat által felvetett biológiai, technikai, szervezési és közgazdasági kérdések megoldásában, mind a távlati fejlesztés irányainak megalapozásában.

DR. SZALÓCZY BÁLINT

Erdészeti és faipari kutatás az V. ötéves tervben

Az V. ötéves tervidőszak kutatási terveinek előkészítéséhez már 1975 márciusában összefoglaltan megadtuk a minisztériumi részlegek igényeit és irányelveit. A kutatási tematika megfelelő kialakítása céljából a kutatórészlegek előterveket készítettek. Ezek az előtervek lehetővé tették a finanszírozási változásokhoz való rugalmas alkalmazkodást, valamint a tervezési munkák folyamatos koordinálását.

Kedvező volt, hogy közvetlenül a tervidőszak előtt a MÉM Tudományos Tanácsához előterjesztés készült a fagazdaság kutatás-fejlesztési kérdéseinek és a kutatási eredmények realizálási problémáinak áttekintése tárgyában. Ezen előterjesztés készítése, valamint több fórumon való megvitatása sok vonatkozásban hozzájárult ahhoz, hogy megfelelő tervek készülhettek.

Az V. ötéves tervidőszak kutatási terveinek készítése idején alakultak meg az ágazati kutatási tanácsok és már a tervkészítés idején hasznosan működtek közre a szakmai irányításban. Az Erdőgazdasági és Faipari Kutatások Tanácsa a tervjavaslatokat megvitatva, minősítette és a munkát koordinálta.

A MÉM az erdészet és a faipar körében a következő részletezés szerint hagyta jóvá, illetve rendelte meg a kutatási terveket:

Tárcaszintű kutatási programok:

- A vadgazdálkodás fejlesztése.
Programvezető: a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Vadbiológiai Kutató Állomása.
- A fatermesztés és fakitermelés fejlesztése.
Programvezető: az Erdészeti Tudományos Intézet.

Tárcaszintű kutatási főirány:

- Az erdészet, a faipar és a vadgazdálkodás alapkérdéseinek kutatása.
Felelőse: az Erdészeti és Faipari Egyetem.

Intézeti feladatok:

- A faanyagok mechanikai és kémiai feldolgozásának fejlesztése.
Felelőse: a Faipari Kutató Intézet.
- MÉM környezetvédelmi kutatásai.
Felelősei: az érintett intézmények az ERTI Környezetvédelmi és Génbank Titkárságának koordinálásával.

A kutatás feladatait alapvetően a gazdálkodás igényei, az ágazat fejlesztésének koncepciói határozzák meg.

Hazánk erdősültsége — a nagyarányú erdőtelepítések ellenére — még nem kielégítő. Erdeink kereken 90⁰/₀-a lombos fafajokból áll. Fenyőfaszükségletünk 80⁰/₀-át — közel 4 milliárd forint értékben — importból fedezzük. Faanyag-ellátásunkat erdeink élőfakészletének bővített újratermelésével, új erdők telepítésével, a minőség növelése mellett kedvezőbb fafajösszetétel kialakításával és a fenyőimport ellentételeként a lombosfaanyagok exportjának fokozásával oldhatjuk meg. Csökkenthető a fahiány a hazai fanyersanyagból előállítható faipari termékek választékának és mennyiségének növelésével, a hazai lehetőségek maximális kihasználásával, valamint a fenyőanyag helyettesítésével.

A vázolt problémák megoldásával számottevően emelni kell az erdőgazdálkodás és a faipar színvonalát. A fagazdaságban is meg kell teremteni az iparszerű termelési rendszerek bevezetésének feltételeit. A kitermelendő fatömeg mennyiségének és minőségének fokozásával párhuzamosan fejleszteni kell a fakitermelés, fahasználat és fafeldolgozás műszaki ellátottságát és a munka szervezettségét. A fűrészipar rekonstrukciójával a feldolgozókapacitás bővítésével, valamint a termékek készülségi fokának emelésével meg kell teremteni a hazai nyersanyagbázis és a faipar összhangját. Ki kell alakítani a fagazdaság számítógépes tervezését, információs rendszerét. Mindezek mellett az erdők társadalmi rendeltetésének szempontjai szerint ki kell bontakoztatni az erdők környezetvédelmi, valamint szociális és üdülési funkcióját.

A kutatás feladatait tehát általánosságban a fagazdaság vázolt problémái, fejlesztési célkitűzései határozzák meg fő vonalakban. Az említett tárcaszintű kutatási programok, tárcaszintű kutatási főirányok és intézeti feladatok V. ötéves tervidőszakra jóváhagyott kutatási tervei összességükben és részleteikben is a hazai erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás és faipar színvonalának emelését szolgálják.

A tervekben előírányzott kutatási tevékenység röviden a következőkben foglалható össze:

A vadgazdálkodás fejlesztése körében elsődlegesen alkalmazott kutatás folyik. Kiemelten szerepel az őzgazdálkodás, a szarvaspopuláció vizsgálatok és a gyulai dám állomány elemző vizsgálata. A fejlődés szükségszerű követelményei

előtérbe hozzák a zárterületű vadtartás problémáinak kutatását elsősorban a vadtakarmányozás és magatartás szempontjából. Az apróvadkutatás főiránya továbbra is a fácán, vadréce, fogoly, valamint a mezei nyúl tenyésztése. A vadgazdálkodás körében folyó ökológiai kutatások elsődlegesen a fatermesztésben bekövetkező vadkárrok értékelésére és a zárt területek vadeltartó képességének vizsgálatára irányulnak. Fontos feladat a vadkár-elhárítás korszerű módszereinek kialakítása.

A *fatermesztés és fakitermelés fejlesztése* körében a tervezett kutatások kiterjednek az erdőgazdálkodás egész területére, szorosan kapcsolódva a fa ipari feldolgozásának és komplex hasznosításának problémaköréhez. A kutatási feladatok közül kiemelhetők:

- Állományalkotó fafajaink genetikai és ökológiai tulajdonságainak további vizsgálata.
- A termőhelytípus-rendszer adaptálása a racionális földhasználat során erdősítésre kerülő területekre figyelemmel.
Gyorsan növekvő fajok termesztési modelljeinek kidolgozása.
- A fenyőtermesztés fejlesztése célszerű méreteinek meghatározása, az intenzív csemetetermelési eljárások továbbfejlesztése, valamint a várható fatermesztés mennyiségi és minőségi mutatóinak meghatározása.
- A nagyteljesítményű fahasználati géprendszerek bevezetése előfeltételeinek tisztázása.
- Nagyüzemi módon alkalmazható erdővédelmi technológiák fejlesztése.
- A fagazdaság ökonómiája és szervezése tárgykörben ágazati szintű szimulációs modell kialakítása. Ennek érdekében megfelelő erdőértékelési eljárások kidolgozása.
- A fagazdasági vállalatok és üzemek rendszerelméleten nyugvó korszerű információáramlási, döntési, tervezési, végrehajtási, ellenőrzési és elemzési modelljeinek kialakítása.

Az *erdészeti, a faipar és a vadgazdálkodás alapkérdéseinek* kutatása keretében ugyancsak az ágazat egészét átfogó alapozó jellegű kutatások kerültek előírásra. A jóváhagyott tervben szerepel

- az erdei ökoszisztémák, valamint az erdőművelés alapjainak vizsgálata. Az erdészeti növénynevelés (génmegőrzés problémái).
- A fahasználat és anyagmozgatás munkarendszereinek komplex vizsgálata.
- A faipar alapkérdéseinek, a fa korszerű építési felhasználásának, valamint a faanyagok és forgácslapok összehasonlító laboratóriumi öregítésével kapcsolatos kutatások.

A *faanyagok mechanikai és kémiai feldolgozásának fejlesztése* intézeti feladat keretében a fűrészipari félkész és készáru termeléssel, valamint a faanyagok nemesítési módszerének tökéletesítésével kapcsolatos kutatások emelhetők ki. A fűrészipari kutatások a hosszúfás termeléssel kapcsolatban a mennyiségi és minőségi kihozatal változásainak, továbbá a munka- és gépidő ráfordítás alakulásának vizsgálatára irányulnak.

A *MÉM környezetvédelmi kutatásai* körében a feladat adatokat, irányelveket szolgáltatni a környezetvédelem igazgatási, szervezési, tervezési és intézkedési feladatainak megbízható megoldásához, a környezetvédelmi oktatás és nevelés munkájához. A tervezett kutatás foglalkozik továbbá a települések, üdülőtételek környezetfejlesztésével, a talajvédelemmel, mezőgazdasági és élelmi-

szerüzemek levegővédelmével, erdészeti környezetfejlesztéssel és -védelemmel, valamint néhány általános és kiegészítő témával.

A *költségvetési támogatás* a központilag megrendelt kutatási feladatok vonatkozásában az erdészeti és faipari kutatások teljes körére az ötéves tervidőszakban kerekén 138 millió forint. Ez lassan növekvő tendenciával évenként 25—28 millió forintnak felel meg. A költségvetési támogatáson kívül a *központi műszaki fejlesztési alapból* is finanszíroznak kutatásokat.

Az eredményes munka egyik alapfeltétele a kutatóhelyek koordinált együttműködése. Az erdőgazdaság és faipar területén a feladatvezető intézmények által finanszírozott együttműködések száma viszonylag kevés. A koordináció összességében azonban kedvezőnek mondható, mert az ágazati kutatások tanácsa szervezésében a kutatóhelyek már a tervezés idején egyeztetették azokat a témákat, amelyekben tematikai együttműködés szükséges és lehetséges.

A hazai kutatóhelyek közötti együttműködésen kívül rendkívül fontosnak tartjuk a nemzetközi kapcsolatok célszerű ápolását. Az adaptált kutatási eredményeket teljes értékű kutatásnak tekintjük. Nemzetközi vonatkozásban nagyon fontosak a KGST és IUFRO kutatási kapcsolatok. A IUFRO-tól elsősorban metodikai segítséget kapunk. A szervezet megalapítói ezelőtt közel száz évvel magyar és német kutatóintézetek voltak. Tapasztalataink szerint az erdészeti kutatás azokon a területeken jutott nemzetközi szintre, amelyeken a kutatók jó kapcsolatban voltak a nemzetközi szervezet illetékes részlegeivel.

A KGST keretében az erdészeti és faipari kutatóhelyek ugyancsak intenzív tevékenységet fejtenek ki. Az erdészeti tudományos kutatások összehangolása a KGST Mezőgazdasági Állandó Bizottság mező- és erdőgazdasági kutatásokat koordináló állandó munkacsoportjának keretében történik. Egyes kiemelt témák kutatásait koordinációs központok és a meghatalmazottakból alakított tanácsok hangolják össze. Ezek közül a fagazdasági kutatóhelyek résztvesznek az „Erdőművelési munkák komplex gépesítése” a „Fanyersanyagok komplex felhasználása”, valamint az „Ökológiai rendszerek és a táj védelme” koordinációs központok munkájában.

A kutatóhelyek számos kétoldalú megállapodásban rögzített intézetek, intézmények közötti nemzetközi együttműködést is folytatnak. Általában nagy súlyt helyezünk arra, hogy a nemzetközi együttműködések mindinkább konkréttá, a hazai kutatást ténylegesen előmozdítóvá váljanak. Különösen biztatóak az erdészeti nemesisítés körében kialakuló és közös kísérletek formájában realizálódó kapcsolatok.

Utaltam már arra, hogy a kutatás nem öncélú, hanem az erdészet és faipar gazdálkodási problémáinak megoldásához a tudományos alapokat biztosító tevékenység. A kutatás hatékonysága a kutatási eredmények realizálása alapján értékelhető. A munka eredményessége nagymértékben függ tehát a kutatás és a gyakorlat kapcsolatától. Mind az erdészeti, mind a faipari, valamint a vadászati kutatás a reá hátruló feladatokat gyors technikai fejlődésünk mai szakaszában kizárólag az üzemekhez kapcsolódva és velük lehetőség szerint kooperálva képes megoldani. A nagyértékű berendezésekkel rendelkező üzemek pedig a kutatással való kooperáció révén segítséget kell, hogy kapjanak gazdálkodásuk eredményeinek fokozásához.

Örömmel állapítom meg, hogy az utóbbi időben javult a kapcsolat a kutatás és a gyakorlat között. Ennek ellenére nagy tartalékok vannak még e területen. A jövőben egyik legfontosabb feladatunk, hogy ezt a tartalékot maximálisan kihasználjuk. Ehhez kérem a segítségét a jelenlevőknek — az intézmények, a vállalatok és az igazgatási szervek képviselőinek egyaránt.